

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра іноземних мов та перекладу
Мовний центр “Світ”**

**МОВНІ УНІВЕРСАЛІЇ
У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ**

Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару

Луцьк – 2024

УДК 81'373]:130.2:316.77

М 74

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри іноземних мов та перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9
від 1 березня 2024 року)*

Редколегія:

Круглій Олена Ростиславівна, канд. філол. наук, доц., завідувач кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки,

Черняк Оксана Павлівна, канд. філол. наук, доц. кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки (відповідальний редактор).

Мовні універсалії у міжкультурній комунікації: Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару / ВНУ імені Лесі Українки, Луцьк, 15 березня 2024 р. Луцьк, 2024. 195 с.

До збірки увійшли матеріали Міжнародного науково-практичного семінару “Мовні універсалії у міжкультурній комунікації”, присвяченого проблемам міжкультурної комунікації та перекладу, дискурсології й лексикології, методики викладання іноземних мов. Рекомендовано викладачам, аспірантам, здобувачам освіти старших курсів.

Відповідальність за зміст матеріалів і коректність посилань несуть автори. Редколегією здійснено стилістичне редагування тез.

УДК 81'373]:130.2:316.77

© Колектив авторів
© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

Розділ 1. Актуальні проблеми міжкультурного спілкування. Слово і текст у просторі культури

Денисюк К.

Еволюція англійської мови: від староанглійської до сучасної ... 8

Жулінська М.

Найпопулярніша лексика 2023 року 11

Козяр Є.

Міжкультурна комунікація в PR та рекламі 14

Королевич В.

Проблеми українців за кордоном під час війни 19

Кравченко В.

Підходи аналізу ідеологічного впливу засобів масової комунікації 21

Куц Е.

Причини появи прізвиськ в політичній комунікації США 24

Лихач З., Троць К.

Актуальні проблеми міжкультурного спілкування 26

Осипчук А.

Проблема міжкультурного спілкування при викладанні української мови як іноземної 30

Присяжнюк Л.

Культурні коди поетики змінених станів свідомості 33

Яручик В.

Історична тематика та її вираження у романі Івана Корсака «Запізніле кохання Миклухо-Маклая» 35

Яручик О.

Концепт малої та великої батьківщини та його висвітлення у польському літературознавстві 38

Яценко М.

Деякі культурні відмінності між Україною та Німеччиною 41

Нудко М.

2023 Word of the Year as the reflection of sociolinguistic implications of artificial intelligence 44

Demchuk D.

The Impact of Language on International Relations 46

Kozak A.

Die Identifizierung ukrainischer Flüchtlinge in Deutschland

während des Krieges	48
<i>Kruhlii O.</i>	
Ukrainian War Lexicon in Current English	51

Розділ 2. Сучасні тенденції у дослідженні лексичних одиниць

<i>Баранецький Д.</i>	
Основні аспекти української локалізації відеоігор	55
<i>Бондарук А., Копилов В.</i>	
Ретермінологізація у творенні англійськомовної лінгвістичної термінології	59
<i>Бочан П.</i>	
Типи образних одиниць англійськомовної термінології сфери інформаційних технологій	61
<i>Величко В.</i>	
Семантичні та номінативні особливості антропонімів в англійській мові	63
<i>Вознюк Є.</i>	
Англомовні запозичення у галузі інформаційної безпеки	66
<i>Климко С.</i>	
Роль невербальної комунікації у виступах політичних діячів ...	68
<i>Кулик А., Матвійчук М.</i>	
Лексичні види фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові	70
<i>Маркевич О.</i>	
Різновиди сленгу в англійській мові	73
<i>Наумюк А., Злотко Д.</i>	
Англійські неологізми у сфері екології	75
<i>Омельчук Т.</i>	
Особливості неологізмів, утворених через пандемію COVID-19	79
<i>Остановець В.</i>	
Англіцизми в українській мові: засмічення мови чи крайня необхідність	82
<i>Панас О.</i>	
Проблеми перекладу англійських топонімів українською мовою	84
<i>Пунда А., Лейко А.</i>	
Бізнес ідіоми англійською мовою	87

Романчук М.	
Етикетні мовні формули в англомовних дипломатичних документах	92
Харкевич Г.	
Функціональні підстилі офіційно-ділового стилю	94
Шведка А.	
Вплив подій в країні на вибір слова року 2023	98
Шикула М.	
Історичні особливості впливу німецької мови на українську	100
Яручик О.	
The search for identity based on the solilyque “To be or not to be” in William Shakespeare’s “Hamlet, prince of Denmark”	104
Решко Н.	
The Portmanteau Powerhouse: Coining Neologisms with Word Blends	107
Цьолик Н.	
ZWIĄZKI FRAZEOLÓGICZNE W TYTUŁACH POLSKICH MEDIÓW (NA PODSTAWIE „NEWSWEEKA” I „MONITORU WOŁYŃSKIEGO”)	111

Розділ 3. Основні та міжкультурні аспекти перекладу

Баліта Х.	
Переклад як багатоаспектна діяльність при сприйнятті іноземних культур	116
Годорожа М.	
Особливості синхронного перекладу	118
Глинянчук Ю.	
Діджиталізація перекладацької діяльності	122
Іванов О.	
Переклад рекламних слоганів	125
Карпенко К.	
Вплив перекладу на сприйняття поетичної краси	128
Кирилюк Д.	
Особливості перекладу англомовних дипломатичних документів	132
Криштоф Н.	

До проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови	135
Лесінська О., Сунько Н.	
Англійськомовні фольклорні казкові прецедентні імена та труднощі їх перекладу	138
Матейчук О., Бараник О.	
Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови	140
Мироненко А.	144
Особливості перекладу назв фільмів з англійської мови	
Олексійчук М.	147
Особливості перекладу віршованої літератури	
Панас В.	151
Стилістичні особливості перекладу текстів політичних промов	
Потинська Я.	154
Аматорський переклад англійськомовної пісенної лірики	
Семенюк А., Войтович С.	158
Особливості перекладу ідіом у сучасній англійській мові	
Стецюк А.	
Особливості перекладу заголовків засобів масової інформації з англійської на українську мову	161
Татунчак С.	163
Труднощі перекладу сленгу з англійської мови на українську ..	
Шуляк А.	
До питання штучного інтелекту та перекладу	165
Ostapchuk S., Plysiuk Y.	
Peculiarities of Conferences and Public Events Translation	168
Schtscherba N.	
Die Rolle und Bedeutung der Übersetzung deutscher Redewendungen im Kontext der internationalen Beziehungen	171
Zyplinska J.	
Die Übersetzung wissenschaftlicher Texte	174

Розділ 4. Інноваційні методи викладання іноземних мов у навчальних закладах. Освіта і наука в Україні

Бай О.	
До проблеми перекладу поетичних творів	178

<i>Васильчук А.</i>	
Мовні імерсійні програми як метод вивчення іноземних мов у навчальних закладах України	181
<i>Кондратюк А.</i>	
Методи викладання китайської мови та способи її вивчення	183
<i>Петровська Н.</i>	
Використання англомовних художніх текстів під час навчання усного мовлення	185
<i>Сухарєва С.</i>	
Тексти для читання під час вивчення польської мови як іноземної у формуванні іншомовних компетентностей студентів факультету міжнародних відносин	188
<i>Cherniak O.</i>	
Artificial Intelligence (AI) and Language Teaching	191

Наталія Цьолик – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

ZWIĄZKI FRAZEOLÓGICZNE W TYTUŁACH POLSKICH MEDIÓW (NA PODSTAWIE „NEWSWEEKA” I „MONITORA WOŁYŃSKIEGO”)

Znajomość języków obcych we współczesnym świecie jest umiejętnością niezbędną. Polityczne, gospodarcze i kulturalne procesy integracyjne w Europie, światowy przepływ informacji, ludzi i towarów sprawiają, że efektywna komunikacja językowa stała się koniecznością, a w konsekwencji jednym z najważniejszych elementów dobrego wykształcenia. Zadanie pogłębiania znajomości języka polskiego w dużym stopniu przejęły środki masowego przekazu. Informacji w mediach jest tak dużo, że nadawcy muszą konkurować ze sobą w zakresie atrakcyjności ich podania. Najbardziej atrakcyjne medium odnotuje największą sprzedaż i dochód. Dokonują tego w najbardziej przystępny sposób: na większej części strony zamieszczają ogromne zdjęcie; w tytułach stosują dużą ekspresywną czcionkę; stereotyp lub szokujące stwierdzenie wnoszą do nagłówka. Przedmiotem analizy jest ten trzeci komponent.

Świat w prasie jest często kreowany poprzez ustalone wyrażenia, zwroty, bądź połączenia wyrazowe. Spośród nich na plan pierwszy wysuwają się związki frazeologiczne, które są najkrótszym i najskuteczniejszym sposobem interpretowania faktów. Celem niniejszego badania jest pokazanie poprzez przytoczone przykłady oraz przeprowadzone statystyki, jak dużym zasobem frazeologicznym i leksykalnym języka polskiego posługują się w wybranych artykułach prasowych. Przedmiotem zainteresowania i analizy są tytuły wybranych artykułów „Monitora Wołyńskiego” [7] i „Newsweeka” [8]. Materiałem badawczym stały się wybrane losowo numery wyżej wymienionej prasy z lat 2014-2024.

W trakcie badania rozwiązano następujące zadania: określono rodzaje i funkcje nagłówków; zbadano artystyczne i wyraziste środki stosowane w celu przyciągnięcia uwagi czytelnika do gazet; zdefiniowano pojęcie „idiomu” oraz przeanalizowano istniejące w frazeologii klasyfikacje.

Wykorzystano następujące metody badawcze: metoda analizy komponentów – badanie znaczenia językowego wyrazu, analiza transformacji frazeologizmów – badania jednostek semantycznych

i składniowych, sposób słownikowych definicji, metody statystyczne – określenie liczbowe wybranych frazeologizmów.

Dziś postuluje się, by tytuły bawiły i intrygowały czytelnika i w ten sposób realizowały rozrywkową funkcję tekstu, a nawet, by prowokowały i szokowały, realizując cele pragmatyczne. Można byłoby powiedzieć, że tematyka związków frazeologicznych w tytułach polskich mediów nie jest zupełnie nowa, jednak z pewnością nie została do końca rozpoznana. Najwięcej badań jest poświęcono kłopotom tłumaczenia frazeologizmów, oraz ich akceptacji przez obcokrajowców. Spośród dostępnych studiów szczegółowych w języku polskim i poświęconych zagadnieniu związków frazeologicznych należy wymienić przede wszystkim prace Bożeny Rejakowej [4]. Część rozpraw dotyczy wyłącznie przekładów z języków: czeskiego, kaszubskiego, ewentualnie – hiszpańskiego oraz przekładów z polskiego na niemiecki. Brakuje opracowania kompleksowo obejmującego większy korpus tytułów, zwłaszcza których przedmiotem byłyby frazeologizmy w tekstach prasy wołyńskiej.

Związki frazeologiczne są stałymi związkami, które niosą ze sobą ukryte znaczenia. Powstały w wyniku nadawania nazw pewnym czynnościom lub rzeczom, ponieważ ludzie dostrzegali pewne podobieństwa w zachowaniach, które miały znaczenie przenośne. Niekiedy dochodzi do pomyłek spowodowanych postrzeganiem frazeologizmu poza kontekstem lub postrzeganiem go jako osobnych wyrazów, a nie jako związku. Stanisław Skorupka [6], autor pierwszej polskiej klasyfikacji, pogrupował jednostki frazeologiczne na podstawie kryteriów semantycznych (wolne, stałe, związane) i formalnych (wyrażenie, zwrot, zwrot frazeologiczny). Andrzej Maria Lewicki [2] wyróżnia frazy, frazy mowy, wyrażenia nominalne, wyrażenia definicyjne i wskaźniki frazeologiczne ze względu na ich funkcję składniową. Klasyfikacja Petera Müldnera-Nieckowskiego jest wyjątkowa, ponieważ opiera się na sposobach tworzenia jednostek frazeologicznych, a więc także na semantyce [5]. W badaniu uwzględniono te podstawowe i najbardziej rozpowszechnione klasyfikacje polskich językoznawców.

Jako najmniejsza część tekstu, funkcją nagłówka jest nie tylko zapewnienie wygody w wyszukiwaniu wybranych informacji, ale także zainteresowanie czytelnika artykułem. Kombinacje frazeologiczne wykonują dobrą robotę, ponieważ nie tylko jasno przekazują znaczenie tekstu, ale także sprawiają, że czytelnik zatrzymuje się na tych informacjach. Jeśli chodzi o źródło pochodzenia, idiomy są najbardziej rozpowszechnione w obu gazetach i stanowią połowę wszystkich jednostek frazeologicznych. W „Monitorze Wołyńskim” ponad 35% stanowią cytaty znanych osób, co nie ma miejsca w „Newsweeku”. Odsetek przysłów i

powiedzeń jest prawie taki sam. Warto zauważyć, że pomimo zróżnicowania czytelników, obie gazety mają mniej więcej taką samą liczbę jednostek frazeologicznych w nagłówkach i stosują te same metody przyciągania uwagi czytelnika.

Po przeprowadzeniu badania, doszliśmy do takich wniosków. Analizy koncentrują się na tytułach nie bez przyczyny. Po pierwsze, tytuły prasowe są wyspecjalizowane do realizacji interakcyjności i jako takie, pośrednio, pełnią rolę prasowych zwrotów adresacyjnych wyrażanych w niekonwencjonalny sposób. Po drugie, właśnie tytuły prasowe funkcjonują jako „gorące” miejsca w strukturze tekstu prasowego. Tytuły prasowe zajmują szczególnie ważne miejsce w strukturze tekstów prasowych, uczestniczą bowiem w identyfikacji tekstu i odbiorcy. Nie tylko tworzą (np. nazywają) tekst, ale także zachęcają do lektury i wyznaczają odbiorcę planowanego. Pod względem statystycznym z pośród wypisanych ponad 400 frazeologizmów, około 200 są znalezione w prasie wołyńskiej, natomiast ogólnokrajowy „Newsweek” mieści pozostałe wyrażenia. Pomimo regionalności, bo „Monitor Wołyński” ma czytelników (mniejszość polską i uczących polskiego) i nie ma konkurencji jako jedyna polskojęzyczna gazeta na Wołyniu, redaktorzy i autorzy wykorzystają takie same nowoczesne techniki dziennikarskie. Ze względu na typ najczęściej spotykane są związki frazeologiczne ze znaczeniem przenośnym, które nie są odczytywane dosłownie. Dość często w rubrykach historycznych (na przykład, „Ocaleni od zapomnienia”) te same frazeologizmy są powtarzane kilkakrotnie.

Opracowane frazeologizmy to element gry językowej, prowadzonej z czytelnikiem. Nadawca (autor tytułu) niejako oszukuje odbiorcę (czytelnika), który – przeczytawszy nagłówek w postaci związku frazeologicznego – oczekuje, iż treść artykułu będzie związana ze znaczeniem frazeologizmu. Nagłówek to specyficzny rodzaj tekstu pojawiającego się w prasie. Powinna go cechować przede wszystkim zwięzłość i trafność w „zapowiadaniu” treści artykułu. Najłatwiej to osiągnąć, stosując związki frazeologiczne, które należą do warstwy leksyki charakteryzującej się możliwością dokonywania w niej zmian.

Literatura:

1. Chlebda W. Skrzydlate słowa w rodzinie pojęć frazeologicznych. [W:] W. Chlebda. Szkice o skrzydlatych słowach. Interpretacje lingwistyczne. Opole, 2005. S. 45-155.
2. Frazeologia. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś, i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 507-513.

3. Słaby-Góral I. Moda językowa na frazeologizmy i idiomy w mediach jako „podtekst” glottodydaktyki. Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców 17, 2010.
4. Rejakowa B. Mechanizmy językowe w przekładzie związków frazeologicznych na materiale języka polskiego i słowackiego. Lublin, 1994. 115 s.
5. Müldner-Nieckowski P. Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa, 2003.
6. Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego. T. I-II. Warszawa, 1967-1968.
7. <https://www.newsweek.pl> (dostęp 24.01.2024)
8. <https://monitorwolynski.com/uk> (dostęp 24.01.2024)